

Оригинални научни рад

Мирослав С. МИЛОШЕВИЋ*

Институт за српску културу Приштина – Лепосавић

ОСНИВАЊЕ ЖЕНСКОГ ДОБРОТВОРНОГ ДРУШТВА „СРПКИЊА“ У ПРИЗРЕНУ 1909. ГОДИНЕ**

Апстракт: У раду је дат приказ оснивања и деловања Женског добротворног друштва „Српкиња“ у Призрену. Српкиња је започела свој рад након крупних политичких промена у Османском царству изазваних Младотурском револуцијом. Иако је ово удружење имало хуманитарни карактер, убрзо је прерасло у центар који је окупао младе, школоване жене из призренског краја. Настало је као подружина Београдског женског друштва, које је широм Краљевине Србије имало сличне центре. Намера овог рада је да се на основу архивске грађе и остале релевантне историографске литературе, хронолошки представе циљеви и делатност овог удружења у првим годинама након оснивања.

Кључне речи: Женско добротворно друштво „Српкиња“, Београдско женско друштво, Женска радничка школа, Косово и Метохија, Призрен.

Простор данашњег Косова и Метохије, од половине XV века па све до почетка 1912. и 1913. године, односно Балканских ратова, био је под доминантним утицајем турске владавине. Један од утицаја, који се на неспоран начин може опазити и идентификовати, односи се на знатно измењену и поремећену етничку структуру становништва. Та демографска промена огледала се у корист Албанаца а на штету српског народа (Танчић 2010: 293 – 294). Према турском попису из 1455. године на Косову и Метохији Срби су чинили 98% становништва, док је само 1% било Албанаца. Аустријски подаци нам показују драматично смањење разлике: 64% Срба и 32% Албанаца. У Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца је према попису из 1921. године

* Стипендиста Министарства просвете, науке и технолошко развоја, miroslav.milosevic@rcup.pr.ac.rs

** Рад је настао у оквиру научноистраживачког рада НИО по Уговору склопљеним са Министарством просвете, науке и технолошко развоја број: 451-03-9/2021-14/200020 од 5. фебруара 2021. године.

живело 26% Срба и 66% Албанаца. Тек на наредном попису 1931. демографска слика се мало побољшала 32,6% Срба и 60.1% Албанаца (Танчић, Elezović 2020: 109).

У другој половини XIX и почетком XX века започет је процес оснивања првих просветно-културних институција, које ће одиграти веома важну улогу у очувању српског имена и идентитета на Косову и Метохији. Господарећи слој муслиманског становништва, потпомогнут од стране Албанаца, претио је потпуном сузбијању српског елемента са ових простора. У таквој атмосфери анархије и безвлашћа, влада Краљевине Србије покренула је опсежан план о заштити српског живља у Старој Србији и Македонији. Идеја српске владе је била да делује кроз културно-просветни рад, оснивањем удружења и црквено-школских општина.¹ Први корак учињен је захваљујући српском посланику у Цариграду Стојану Новаковићу, који је од власти Османског царства добио одобрење за оснивање српских конзулата у Скопљу и Солуну 1887. и Битољу и Приштини 1889. године. Створени су прави центри који су имали да спроводе и усмеравају један свеобухватни програм културног, просветног и политичког рада (Војводић 1999: 176).

На самом почетку XX века, посрнуло Османско царство се у Косовском вилајету суочавало са анти-реформним побунама косовско-метохијских Арбанаса, који су тежили да турску власт замене влашћу својих феудалних и племенских старешина. У вртлогу тих догађаја на мети побуњених Арбанаса било је српско становништво (Стојанчевић 1994: 207). Младотурска револуција из 1908. године унела је зрачак наде, али се убрзо показало да је и она само још једна од илузија да ће се ситуација у европском делу Османског царства моћи поправити. Идеје младотурака о преобраћању Османског царства у модерну парламентарну државу и њихови позиви хришћанима да учествују на изборима и буду бирани у органима власти, поделили су Србе и Албанце на Косову и Метохији на политичкој основи (Војводић 2007: 91).

Најефикаснији начин да се из Србије пружи помоћ угроженом српском становништву, биле су хуманитарне активности разних удружења, која тада настају приватном иницијативом грађана. Карактеристично је да се тада у Србији, углавном без директног ангажовања државних органа, појављује велики број хуманитарних, патриотских удружења (Симијановић 2010: 82). Главни носилац друштвеног, културног и свакако привредног живота Срба у Старој Србији било је српско грађанство по варошима. На простору Косова и Метохије предњачиле су вароши Приштина, Пећ и Призрен. У Призрену је 1871. године основана Богословија, затим је 1885. у њему деловало *црквено-певачко друштво Св. Урош*. При Призренској богословији је 1889.

1 Архив Србије, фонд Милутина Гарашанина, Упутство за одржавање утицаја у Старој Србији и Македонији бр. 836, 1885.

године основана богословско-литерарна дружина *Расійко* (Терзић 2012: 162-163). Вилајетски орган *Призрен* почео је да излази у августу 1871. године, захваљујући руском конзулу Ивану Степановичу Јастребову. Прву књижару у вароши отворио је Васа Ст. Чемерикић августа 1894. године (Костић 1933: 76-77). У Призрену је 1906. основано и *Омладинско друшћиво Светиа Недеља*. Почетком 1909. године са радом су отпочела *Соколска друшћива* у Куманову, Гњилану и Призрену (Станојевић 2015: 213).

ОСНИВАЊЕ И ПОЧЕТАК РАДА ДОБРОТВОРНОГ ДРУШТВА „СРПКИЊА“

Налик *Београдском женском друшћиву*², у Призрену је, под благословом Рашко-призренског митрополита Нићифора Перића, 1/14. марта 1909. године основано *Женско добротворно друшћиво Српкиња*.³ Прва председница овог Друштва била је учитељица Магдалена Лазаревић. Она је 17/30. јануара 1910. са члановима друштва одржала седницу на којој су донете виталне одлуке о даљем раду и устројству ове организације. Наиме, радило се на доношењу правила по којима би ово друштво функционисало. Правила су била преузета од *Београдској женској друшћива*⁴ и истовремено је издат налог да се сачине три примерака. Изражена је жеља да ректор Призренске богословије замоли Рашко-призренског митрополита Нићифора да прихвати ова правила и да благослов новооснованом друштву *Српкиња*.⁵

Правилник друштва *Српкиња* састављен је од 47. чланова. Усвојен је и објављен, уз благослов Рашко-призренског митрополита, 3/16. марта 1910. године. Оснивачице друштва биле су: Марица Костић, Мара Димитријевић, Магдалена Лазаревић, Марија Јакић, Султана Филиповић, Боса Јакић, Стојанка Јаковљевић, Султана Поповић, Живка Исаиловић и Јелисавета Радивојевић. На основу I члана, циљеви друштва *Српкиња* били су окупљање жена и девојака „да раде на усавршавању своје, да спремају сироте девојке за ваљане раднице, да негују хумане осећаје, да помажу сироте

2 Београдско женско друштво основано је 15. маја 1875. године на иницијативу Катарине Миловук, управнице Више женске школе. Основни циљеви овог друштва били су хуманитарни, а посебно су помагале сиромашне и болесне. Друштво је имало своје подружине у унутрашњости земље. Београдско женско друштво је од свог стварања, било претеча сваком женском покрету у Србији и радило је на националном, хуманом, културном, просветном и привредном пољу (Видосављевић 2015: 132 – 133).

3 Архив Косова и Метохије (=АКМ), Фонд 63, Правила женског добротворног удружења „Српкиња“, бр. 893, Приштина 3. март 1910.

4 Правила су скоро идентична, с тим што је Београдско женско друштво имало укупно 54 чланова; (*Домаћица*, март-април 1909: 3 и 4).

5 АКМ, Фонд 63, Протокол одржане седнице оснивачица Женског добротворног друштва „Српкиња“, Призрен 17. јануар 1910.

и невољне“. Материјални статус друштва зависио је од чланарине, прилога, односно новца и ствари, затим посмртних завештања појединих добротвора и од приређених забава, лутрија, концерата и друго (члан 3). Правилником је регулисано и пет врсте чланова: редовни, управни, чланови утемељивачи, добротворни и почасни члан (члан 4). На челу друштва налази се управа од 12 чланова, која бира председницу, потпредседницу, благајника и деловођу (члан 12).⁶

О почетку рада *Женској добротворној друшћива Српкиња* сазнајемо нешто више из извештаја Управе, поднесен 9/22. марта 1910. за минулу 1909. годину. На формирање и рад овог друштва, несумњиво је утицала морална и финансијска помоћ ректора Призренске богословије протојереја Василија Милића. Како је наведено у извештају, његова подршка и несебично залагање дало је живот овом друштву. Управа и чланови удружења изразили су захвалност ректору његовим именовањем за почасног председника овог друштва. Прва година рада друштва *Српкиња* протекла је у благовременом плаћању чланарине њених чланова, али управа је нашла за згодно да предочи да се поједине чланице друштва нису одазивале на позиве и акције, те да због тога могу бити врло лако санкционисане избацивањем из организације. Захваљујући госпођи Филиповић, *Српкиња* је добила часопис *Београдској женској друшћива „Домаћица“*.⁷ Управа је своје седнице одржавала у кући Миме Јакић, што сведочи о недостатку простора и финансија да се пронађе адекватна зграда за овакве делатности. У заједничкој организацији са ученицима Призренске богословије, одржана је у фебруару 1910. године забава на којој су прикупљани добровољни прилози. Прикупљени новац чувао се у фонду цркве Св. Ђорђа у Призрену.⁸

Управа друштва *Српкиња* једном месечно је одржавала редовне седнице. У зависности од прилика, управа је могла да сазове и ванредно окупљање. Све одлуке донесене на овим седницама добијале су легитимитет само уз присуство председнице или потпредседнице друштва. Сваке године крајем фебруара и почетком марта одржаване су главне седнице управног одбора. Том приликом, уз присуство председнице друштва, подносили су се извештаји о годишњем раду удружења, именовали се „прегледачи“ који су прегледали на свака три месеца друштвене рачуне, затим су се подносили предлози од стране управе или редовних чланова и на крају бирао се

6 АКиМ, Фонд 63, Правила женског добротворног удружења „Српкиња“, бр. 893, Приштина 3. март 1910.

7 Часопис *Домаћица* покренуло је Београдско женског друштво у јулу 1879. године, који је у то време био први женски лист у Србији. Његов основни задатак био је да представља извештаје о раду Друштва и његових подружина, али и друге поучне и образовне чланке (Видосављевић-Круљ 2021: 2).

8 АКиМ, Фонд 63, Извештај управе женског добротворног друштва „Српкиња“ о раду у 1909. години, Призрен 9. март 1910.

нови управни одбор. Гласање је било тајно и бирало се дванаест кандидата, од којих су шест морали бити из претходног одбора.⁹

Друштво је у свом Правилнику (члан 38) предвидело оснивање својих подружина. Уколико се у околини удружи десет жена или девојака, које би прихватиле услове и циљеве Женског добротворног друштва, онда би оне могле образовати „подружину призренског женског Друштва“. Ове подружине биле су сматране саставим делом друштва *Сркиња*. На годишњем нивоу су подносиле извештаје матичном друштву и сви њени чланови су уживали иста права као и чланови Женског добротворног друштва из Призрена.¹⁰

На наредном редовном годишњем скупу одржаном 9/22. марта 1910. изабрана је нова управа. Управа је нашла за згодно да обавести Београдско женско друштво о свом раду и упути захтев да се лист „Домаћица“ редовно шаље. Ка српској престоници упутио се бивши ректор Призренске богословије Милић, са задатком да испослује куповину једне шиваће машине, као и да прикупи средства за оснивање Раденичке школе. Преко Милића је друштво покушало да прода мараме, пешкире и остале материјале за плетење. Нажалост, он није успео да пронађе озбиљног купца, па је све то продао члановима Београдског женског друштва. Радећи на популаризацији свога удружења у Призрену и околини, девојке и жене из овог друштва позивале су на одржавање што чешћих скупова, на којима ће се, поред уписивања нових чланова, одржавати разна предавања, где ће се читати делови из часописа „Домаћица“, али и користити библиотечки фондови из тадашњих црквено-школских општина. Успостављена је сарадња са Учитељским удружењем, Управом фонда цркве Св. Ђорђа, Омладинцима друштва Св. Недеља. Њихови чланови су позивани да своје мајке, жене и сестре упишу у Женско добротворно удружење *Сркиња*.¹¹

Домаће турске власти су биле опрезне и суревњиве према чланицама овог удружења. У вези с тим је била донета одлука да се правила удружења преведу на турски језик и предају локалним властима на потврду, како би сва делатност друштва имала легитимитет.¹² То је знатно отежавало рад, али није спречило вредне домаћице да организују добротворне забаве. На тим манифестацијама позивани су угледни грађани из Призрена и околине, најчешће трговци са својим породицама. Чести гости ових хуманитарних дешавања

9 АКиМ, Фонд 63, Правила женског добротворног удружења „Сркиња“, бр. 893, Приштина 3. март 1910.

10 АКиМ, Фонд 63, Правила женског добротворног удружења „Сркиња“, бр. 893, Приштина 3. март 1910.

11 АКиМ, Фонд 63, Извештај о раду Управе Женског добротворног друштва „Сркиња“ за 1910. годину.

12 АКиМ, Фонд 63, Извештај о раду Управе Женског добротворног друштва „Сркиња“ за 1910. годину.

били су виђенији људи призренске општине, просветни радници, чланови Призренске богословије и други. Од њих се очекивало да оставе позамашне прилоге, што је за само друштво у првим годинама оснивања било од виталног значаја за даљи рад. На једној позивници из 1912. године, улаз је коштао 2 черека или само 1 од једне особе. Програм се састојао из два дела – забавни део и игранка. Забава је почињала поздравним говором председнице Женског добротворног друштва, затим се интонирала турска химна у изведби хора Призренске богословије. Изводили су се монолози, рецитали и представа „Под маглом“ од Алексе Шантића у интерпретацији ученика Богословије. Након забавног дела, започињала је игранка колом „Оро“, „Призренка“, „Београдско коло“, „Народно“, „Заплет“, „Сарајевка“, „Кокоњеште“ и др.¹³

ОСНИВАЊЕ ЖЕНСКЕ РАДЕНИЧКЕ ШКОЛЕ

Предратну делатност Женског добротворног друштва, несумњиво је обележила иницијатива за оснивање раденичке школе.¹⁴ Прва школа оваквог типа основана је у Кнежевини Србији октобра 1879. године, уз моралну и материјалну подршку кнегиње Наталије, тадашње заштитнице Женског друштва. Београдско женско друштво није се задржало само на оснивању своје школе, већ је образовало своје подружине и у унутрашњости земље, којима је главни циљ био оснивање стручних тзв. раденичких школа, у којима су се женска деца образовала за добре домаћице, мајке и поред тога обучавале у разним радовима за домаћу потребу (Видосављевић 2015: 133).

Брига о школовању женске деце у Призрену је имала релативно дугу традицију и сеже у 1836. годину када је, благодарећи труду и пожртвовању Анастасије Димитријевић, самоуке девојке пореклом из једне веома угледне и богате призренске породице, основана приватна школа за девојчице у којој су се оне, поред стицања основа писмености, подучавале у вођењу домаћинства, кројењу, шивењу и народном везу. Школа је радила до 1862. године, а до краја XIX века основано је, углавном приватном иницијативом, још неколико школа за образовање и васпитавање призренских девојчица, које су због оскудице материјалних средстава, биле кратког даха. (Виријевић 2008: 174). Пре оснивања Женске раденичке школе, у Призрену је радила Продужна школа и Нижа трговачка школа. Ове установе радиле су у веома тешким условима: учионице су биле јако незгодне за рад, зиме су биле хладне, лета јако топла, сиромаштво је неким ученицима онемогућавало

13 АКиМ, Фонд 63, Позивница на забавно вече са игранком, Призрен 24. јануар 1912. године.

14 АКиМ, Фонд 63, Правила женског добротворног удружења „Сркиња“, бр. 893, Приштина 3. март 1910.

нормално похађање наставе (Симић 2013: 270 – 272). У сличним условима 1910. године започела је са радом Раденичка школа Женског добротворног друштва „Српкиња“ (Виријевић 2008: 175). Појава овакве просветне институције у Призрену била је драгоцену. Тиме је започет рад на просвећивању женске омладине, који је поред усвојених знања, омогућио буђење националне свести, неговање традиције, и очување православља и српског идентитета (Видосављевић – Круљ 2021, 13).

Улогу у формирању школе преузела је управа Женског друштва, уз несебичну помоћ Призренске богословије и ректора Стеве Димитријевића.¹⁵ Упућени захтев за оснивање Раденичке школе није наишао на подршку у Београду, уз образложење да „туторство не налази да је потребно отворити још једну такву школу“. Међутим, као што смо већ навели, школа је ипак била отворена, али се убрзо суочила са проблемом око ангажовања наставничког кадра. Овог пута помоћ је затражена од Београдског женског друштва. Намера управе била је да једну своју ученицу пошаље на даље школовање у Раденичку школу Београдског женског друштва, како би се припремила за учитељски посао.¹⁶ За учитељицу у Призрену је послата свршена ученица београдске Женске раденичке школе, Јелена Јосиповић. Затим су формирана два одељења: одељење рубља и одељење хаљина (Виријевић 2008: 175). Друштву је несебично помагао ректор Стева Димитријевић. Он је заоставштину своје кћери Десанке и њеног супруга доктора Добривоја Митровића, у вредности од 10.000 динара, донирао овом удружењу, што је несумњиво помогло у опремању Женске раденичке школе (Костић 1933: 103). Свој прилог од три наполеона у злату дао је и руски конзул Сергеј Зујев и тиме стекао статус утемељивача друштва *Српкиња*.¹⁷

15 Прота Стеван Димитријевић родио се у Алексинцу 1866. године. Богословију је завршио у Београду 1887, а десетак година касније и Духовну академију у Кијеву. Био је професор у Скопљу и Солуну, ректор Призренске богословије и први декан Богословског факултета у Београду, где је предавао историју. Био је учитељ петорице српских патријарха: Варнави Росићу, Гаврилу Дожићу, Герману Ђорићу, Павлу Стојчевићу и Иринеју Гавриловићу. За време службовања у Солуну, Скопљу и Призрену сакупио је више од 600 рукописних и штампаних књига Србуља, које је поклатио Народној библиотеци у Београду. Димитријевић је дошавши на место ректора Богословије у Призрену у највећој тајности припремао тамошњи народ за коначно ослобођење од Турака. Свој патриотизам и родољубље платио је на најгори могући начин. У тренутку када су га у Првом светском рату заробили Бугари и отерали у логор, његова јединица Десанка Димитријевић напрасно је преминула. По свему судећи Бугари су је отровали како би и на тај начин задали бол непокорном оцу. Проту Стевана Димитријевића је његов ученик Свети владика Николај Велимировић назвао „Анђео Божији за Јужну Србију“ (Крушић 2016: 27 – 28).

16 АКиМ, фонд 63, Извештај управе Женског добротворног друштва „Српкиња“ у Призрену за 1911. годину, Призрен 11. март 1912.

17 АКиМ, фонд 63, Извештај управе Женског добротворног друштва „Српкиња“ у Призрену за 1911. годину, Призрен 11. март 1912.

Важно је напоменути да су чланице удружења *Српкиња* осетиле потребу о ангажовању једне гинеколошко-акушерске сестре – „бабице“. Тим проблемом бавио се бивши ректор Богословије прота Васа Милић. Призренска општина пристала је да плаћа шестомесечни хонорар за бабицу у износу од 108 гроша. Једини услов је био да је бабица школована и поштена жена. Милић је, у међувремену, пронашао у Београду извесну Јелену Бизалић, која је пристала на понуђене услове, с тим да јој се обезбеде путни трошкови и бесплатна станарина. У том тренутку, друштво није могло из финансијских разлога да подржи овај подухват, па се у вези с тим управа обратила за помоћ ректору Димитријевићу. Као и много пута до сада, ректор је изашао у сусрет и обећао износ од 50 динара за путне трошкове, с тим да се госпођа Јелена јави београдским властима и достави своје дипломе о школовању. Судбина око ангажовања бабице нажалост није позната, јер управа друштва *Српкиња* није добила одговор од стране протe Милића.¹⁸

У доба Балканских ратова ученице Женске раденичке школе¹⁹ у Призрену, бавиле су се хуманитарним радом, шијући неопходне ствари за месну болницу и Црвени крст. Током Првог светског рата рад школе био је обустављен. До обнове наставног процеса дошло је тек 1919. године (Виријевић 2008: 176).

ЗАКЉУЧАК

Оснивањем Женског добротворног друштва *Српкиња*, започет је далекосежни просветни и културни рад у Призрену и његовој околини. Друштво је на самом почетку свога рада деловало тајно, пре свега из предострожности према локалним турским властима. Разумљиво је зашто су се чланице друштва одлучиле на такав потез, јер је то био период када се на све српско гледало са одређеном дозом неповерења. Значајну материјалну и финансијску помоћ друштво је добијало од Призренске богословије и Београдског женског друштва. Према доступним изворима, друштво је било у сталној кореспонденцији са ректорима Богословије и осталим просветно-културним удружењима у Призрену. Циљеви друштва били су да окупљају жене, домаћице, младе девојке, да раде на њиховом усавршавању и васпитавању, да их уче шивењу, кројењу, плетењу. Чланице друштва дале су свој допринос у периоду национално-ослободилачких ратова 1912 – 1918. По угледу на Женско добротворно друштво *Српкиња* основане су

18 АКиМ, фонд 63, Извештај управе Женског добротворног друштва „Српкиња“ у Призрену за 1911. годину, Призрен 11. март 1912.

19 Пре почетка Првог светског рата на простору Косова и Метохије основана је Гњиланска женска подружина и Раденичка женска школа, на скупу одржаном у Гњилану 2. марта 1914. године (Видосављевић - Круљ 2021: 3).

многобројне подружине: у Скопљу, Тетову, Гњилану, Приштини, Косовској Митровици, широм Старе Србије и Македоније. Ове подружине и њихове школе наставиле су своју делатност у новоформираној Краљевини СХС/Југославији.

НЕОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

Архив Косова и Метохије, Женско добротворно друштво Српкиња у Призрену.
Архив Србије, Фонд Милутина Гарашанина.

ОБЈАВЉЕНИ ИЗВОРИ

Правила Београдског женског друштва и његових подружина, *Домаћица, Орјан женској друшћива и њејових Подружина*, бр. 3-4, Београд 1909.

ЛИТЕРАТУРА

- Видосављевић 2015: Слађана Т. Видосављевић. „Делатност женске занатске школе у Ђаковици (1922 – 1941).“ *Башићина*, св. 38, 131 – 142.
- Видосављевић, Круљ 2021: Слађана Т. Видосављевић, Јелена Р. Круљ. „Образовна и хуманитарна улога женске подружине и њене женске занатске школе у Гњилану (1914 – 1941).“ *Башићина*, св. 54, 1 – 15.
- Виријевић 2007: Владан Виријевић. „Делатност женске занатске школе у Призрену 1919 – 1928. године.“ *Башићина*, св. 25, 173 – 182.
- Војводић 1999: Михаило Војводић. *Пућеви српске дипломатије*, Београд: Слио.
- Војводић 2007: Михаило Војводић, „Србија и Срби на Косову и Метохији од Берлинског конгреса до Балканских ратова.“ *Косово и Метохија, њиховој, садашњости, будућности*, књига СХV. Зборник радова. Ур. Коста Михаиловић. Београд: Српска академија наука и уметности, 85 – 94.
- Костић 1933: Петар Костић. *Просветно-културни животи православног Срба у Призрену и њејовој околини у XIX и почетком XX века (са усјоменама њисца)*. Скопље.
- Крушић 2016: Хаџи Драган Крушић. „Протојереј Стеван Димитријевић (1866 – 1953).“ *Свевиђе*, бр. 102, 27 – 29.
- Симијановић 2010: Јован Симијановић. „Један осврт на историјски значај оснивања Кола српских сестара.“ *Башићина*, св. 29, 81 – 91.
- Симић 2013: Мирјана Симић. „Школство у Призрену у периоду од 1906. до 1909. године.“ *Башићина*, св. 35, 269 – 278.
- Станојевић 2015: Саша Станојевић. „Културно-политичко ангажовање омладине према Старој Србији уочи Балканских ратова.“ *Зборник радова Филозофској факултету XLV (2)/2015*. Ур. Бранко Јовановић. Косовска Митровица: Универзитет у Приштини Филозофски факултет, 207 – 217.
- Стојанчевић 1994: Владимир Стојанчевић. *Срби и Арбанаси 1804 – 1912*. Нови Сад: Прометеј.
- Танчић 2010: Драган Танчић. „Положај Косова и Метохије од Балканских ратова до 1945. године.“ *Башићина*, св. 28, 293 – 311.

Tančić, Elezović 2020: Dragan Tančić, Dalibor Elezović. "Political process in Kosovo and Metohija in a comparative-historical perspective. *Башњина*, св. 50, 109 – 120.

Терзић 2012: Славенко Терзић, *Сџара Србија (XIX-XX век) драма једне цивилизације: Рашка, Косово и Меџохија, Скопско-џејовска области*. Нови Сад: Православна реч. Београд: Историјски институт.

Miroslav S. MILOŠEVIĆ

ESTABLISHMENT OF THE WOMEN'S CHARITY SOCIETY
"SRPKINJA" IN PRIZREN 1909.

SUMMARY

The Women's charity society "Srpkinja" was founded in 1909. by local Serbian women from Prizren. At the beginning of the 19th century, Serbian population in Kosovo and Metohija was under-pressure from the Turkish authorities and local Albanians. Only way to save their homes from fanatic Muslims was to work on opening schools, creation of cultural associations, in order to preserve their identity in that way. A group of brave women's decide to establish one society, who will take care for education of young girls in Prizren. The goals of this society were to learn young women's, girls and housekeepers true values through the conversations, reading books and etc. The members of this society "Srpkinja" was engaged in charity work, they helped poor people, also they collected donations from rich people. The women's charity society had its own rulebook according to which it worked. The "Srpkinja" also had their management, president, vice-president, an accountant and paymaster.

One year after the establishment, the management of this society was opened a women's worker's school in 1910. This school was very important for the education of young girls. At school the girls learned how to sews, cuts and knit. In the World war one, these girls and women's helped the red cross. After war, the school continues to work. This society and their school was very important for young and poor Serbian girls. Many of them have become teachers, educators and most important – good people.

Key words: The women's charity society "Srpkinja", The Belgrade women's society, The women's worker's school, Kosovo and Metohija, Prizren.